Refleksionskunst p

Med den filosofiske litteratursamtale kan skolebiblioteket blive et s
tere og tænke frit.

Af Louise Nabe-Nielsen, VIA University College.

I stafetten mellem medarbejdere ved læreruddannelsen gives der i denne artikel et bud på en litteratursamtale, der inviterer eleverne til både fri refleksion og abstrakt tænkning. Med inspiration fra antikkens filosofiske samtale undersøges det, hvordan skolebiblioteket kan blive et sted med højt til loftet – et rum for fordybelse, undren og fælles tænkning.

Højloftede hvælvinger, overdådige buer og perspektiviske linjer blander sig med geometriske mønstre, mens den klassiske mytologi i stilhed toner frem gennem marmorets skulpturelle former. Her mærkes en stemning, hvor langsomhed, fordybelse og samtale glider sammen i en fælles søgen efter visdom.

Selvom Rafaels berømte fresko fra 1509-1510 næppe afbilder de faktiske forhold i antikkens Athen, så er forestillingen om en skole med "højt til loftet" også i dag et kærkomment billede på det, pædagogikken må stræbe efter.



Skolen i Athen, *Raffaello Sanzio da urbino, år 1509-1510. Værket forestiller flere af antikkens store tænkere, bl.a. Platon, Sokrates og Aristoteles.*

Fordybelse, samtale og tænkning

At sammenligne skolebiblioteket på de danske folkeskoler med "Skolen i Athen" kan umiddelbart virke upassende, ikke mindst fordi den arkitektoniske storhed i Rafaels værk mest af alt hører fortiden til.

Alligevel er det værd at dvæle lidt ved en sammenligning, for retter vi blikket mod den athenske skole som et sted for fordybelse, samtale og tænkning, så rummer dette sted noget meget værdifuldt, nemlig en form for *åndelig "højloftethed"*.

Med den athenske skole in mente kan vi måske forestille os skolebiblioteket som et sted, der i åndelig forstand har højt til loftet.

Et hurtigt blik på skolens danskundervisning viser, at litteraturen her først og fremmest tjener et ydre formål, nemlig at eleverne i arbejdet med denne udvikler *fortolkningskompetence*. At opnå kompetence sker, når man *ved* noget, *kan* noget og *gør* noget, hvilket med andre ord handler om færdigheder knyttet til bestemte måder at tilgå noget på.

Dermed handler litteraturundervisning ikke om, at eleverne skal lære at reflektere, men derimod at de gennem tilegnelse af viden og metoder skal lære at fortolke på en bestemt måde.

Åbner for en rigere forståelse

Forestiller vi os skolebiblioteket som et sted for litterære værker, der *ikke* tjener noget ydre formål og dermed som et sted, hvor eleverne frit kan fortolke litteraturen, vil det ikke bare

på skolebiblioteket

sted med højt til loftet, hvor eleverne får rum til at fortolke, reflek-

åbne for en rigere forståelse af litteraturen, men også for elevernes udvikling af tænkning.

Skønlitteratur, der ikke tjener noget ydre formål, inviterer til og kalder på fortolkning, der ikke på forhånd er styret i bestemte retninger, men grundlæggende er fri.

Her bliver fortolkning ikke en *kompetence*, der skal opøves, men derimod et afsæt for forståelse, indsigt og – som de gamle grækere vil sige – filosofisk tænkning.

Slipper vi tøjlerne og lader eleverne fortolke litteraturen frit, må vi selvfølgelig overveje, hvordan vi kan skabe rammen om disse fortolkninger, så eleverne ikke erstatter fortolkning med subjektive meninger eller holdninger, men derimod fortolker litteraturen på en tænkende måde.

Her kan vi lade os inspirere af antikkens filosoffer, der bestræbte sig på at tænke filosofisk, hvormed de ikke kun reflekterede over det partikulære, men også – og samtidig – løftede tanken til et højere abstraktionsniveau.

Når fortolkninger forenes

At forstå, hvem hovedpersonen i en novelle *er,* eller hvad dennes handlinger *betyder,* kræver fortolkning. Ved at insistere på en filosofisk tænkende fortolkning stræbes der efter, at litteraturen og dens konkrete og partikulære fremstillinger samler sig i en enhed, hvormed forskellene og de forskellige fortolkninger ikke reduceres eller udlignes, men derimod forenes.

Når personen i novellen forstås som god eller ond – eller begge dele – er der tale om forståelser knyttet til det partikulære, men samtidig peger disse forståelser på noget alment, f.eks. spørgsmålet om, hvad *det gode er,* og netop dette at tænke det almene med



blik for det partikulære er den filosofiske tænknings bestræbelse.

I praksis er den filosofiske tænkning foranlediget af sensitivitet, hvormed litteraturen træder frem med merbetydning.

Sensitivitet eller følsomhed kan imidlertid ikke tvinges igennem, men ved at invitere eleverne til at deltage i filosofiske samtaler med afsæt i litteratur, kan vi gøre skolebiblioteket til et sted med højt til loftet og derved skabe bedre mulighed for, at eleverne erfarer litteraturen sensitivt.

Den filosofiske litteratursamtale er en måde, hvorigennem refleksion kan finde sted – ikke som en kompetence, der tilegnes, men snarere som en kunstart, der opøves.

Filosofisk litteratursamtale

Inden for danskfaget ses i dag en række forskellige bud på, hvordan samtaler om litteratur kan foregå.

Her glimrer den *filosofiske litteratursamtale* imidlertid ved sit fravær, selvom en sådan samtale netop kan tage tænkende vare

En bog kan åbne for mere end én forståelse. Hvad vil det sige at fortolke og reflektere frit – og hvad sker der, når litteraturen får lov til at åbne for undren og nye spørgsmål?